

Ruxandra ANTON

Un marș metaforic

Regizorul Alexandru Berceanu se află la a doua montare a unui spectacol pe scena gălățeană, cel de acum, compus din două piese, cea care dă titlul spectacolului, *Fuck you, Eu. ro. Pa!* și *Zuckerfrei*, ambele aparținând autoarei din Republica Moldova, Nicoleta Esinencu – prima montare fiind *A șaptea kafana*, unde este coautoare împreună cu Dumitru Crudu și Mihai Fusu, spectacol premiat la Festivalul de Teatru de la Piatra Neamț. *Fuck you, Eu. ro. Pa!* a mai fost montată la Brașov, la Teatrul „Sică Alexandrescu”, în regia lui Claudiu Goga, la Chișinău, în regia lui Valeriu Pahomi, Morgane Lory o pregătește pentru luna mai în Franța, la București Sorin Militaru și Alexandru Berceanu, iar la Moscova, Eduard Boiakov. Scrise în cheia monologului, replicile sunt o explozie de durere conștientizată prin evaluarea unei lumi unde relațiile interumane sunt demontate de politic și sigilate în șabloane patriotarde. În *Zuckerfrei*, limita dintre bine și rău este tratată prin rememorarea frustrărilor aduse de comunism: alimentație impusă prin raționalizare, izolarea frontierelor de restul Europei, crimele asupra libertății de identitate a individului etc., frustrări regăsite în personaje ca un paralizant ce încă mai acționează după revoluție, în libertatea haotică a tranziției și posttranziției. Frustrările sunt cele care ne fac să iubim atât de mult Vestul! Mesajul este remarcabil redat și vizual de către scenografa Ina Isbășescu, alcătuiind chiar un comentariu impresionant al obiectelor: în plan secund, două scaune uriașe, roșii, de o parte și de alta a mesei-Europa, sub masă încăperea unde copiii visează la Europa „de pe masă” iar în prim plan două cavități ale unui vas uriaș de sticlă, secționat vertical – sugerând libertatea adusă de tranziție și posttranziție, ambalajul speranței goale în care suntem captivi – precum și folosirea borcanelor goale sau umplute cu apă ca element de joc, ca obiect-personaj. În fundal, un ecran din pânză cu grafii ce sugerează capacele de borcan, emblemă a spațiului închis – o replică figurativă ce preia ideea din text: omul este un vas de ambalat doctrina comunistă căruia i se pune capac pentru o bună sterilizare, fierbere, conservare, spălare, vacuumare. Aș spune că e un spectacol care taie în carnea încă vie a comunismului și în carnea Europei pe care o cerșim fără demnitate. Un alt element care dă greutate spectacolului este personificarea mamei-Rusii, o femeie enormă, cu sâni impunători, ca niște baionete, cu o coafură *Tour Eiffel*, tunică roșie cu epoletă și secera și ciocanul impregnate pe fusta de blug cu voaluri. Svetlana Friptu, în acest rol, execută un balet al imaginii-vitrină care trebuia să transpară în Vest și este și o prezență care subliniază, cu umor și efecte caricaturale, inciziile dure în trecutul rușinos făcute de cei doi copii, frate și soră și cum a prins rădăcini el în conștiințele celorlalte două personaje, la vârsta maturității. Cuplul celor doi pionieri, Oana Preda Gheorghe și Ioan Crețescu impresionează prin farmec, frumusețe, inocență, umorul amar din jocurile lor inventate ca resurse de apărare împotriva ostilității unei lumi hrănite cu frică – suplinind rafinat și aproape nesensibil vârsta reală a actorilor, cu vârsta personajelor. Celălalt cuplu alcătuit de Ana Maria Ciucanu și Cristian Gheorghe, este cel care filtrează răul, îl demască, îl înfierează, într-un joc de forță și vehemență dramatică, de sarcasm și umor violent. Costumele și machiajul îngroașă vizual caracterele personajelor revoltate sub presiunea traumelor, stigmatizate de nelipsita cravată de pionier, dar păstrează și o amprentă vestimentară ce imită Vestul. Europa este văzută, în indiferența

ei față de Estul „sălbatic“, și ca o invazie a E-urilor și drogurilor, prin replica proiecției video – un colaj de imagini fragmentate și sugestive. Deși personajele nu au replici de dialog, te impresionează felul în care, regizoral, s-a creat o poveste cu logică, un dialog al mișcării și expresiei corporale ca, de exemplu, scena în care fratele și sora, într-o discuție despre mama lor, se păruiesc pur și simplu în timp ce se întrec unul pe altul în enumerarea calităților pe care le are mama care lucrează la pașapoarte și care ajută oamenii să emigreze în schimbul unui preț „care nu e scump“ pentru câtă libertate vinde ea.

Cel de-al doilea text, *Fuck you, Eu. ro. Pa!* – publicat în broșura care a însoțit participarea României la Bienala de la Veneția, incriminat de scriitorul Tudor Octavian pe motiv că este antieuropean și licențios – este monologul dureros al unei tinere către tatăl dispărut. Ea își supune analizei reacțiile avute în anumite situații din trecut, pentru a evalua atitudinea interumană din societatea dezarmată de personalitate, de libertatea de exprimare, în comunism, lumea în care-a trăit visând la mirajul occidentului, la întâlnirea decisivă cu Europa, după întâlnirea intermitentă cu ea, atunci când își cumpăra de doar șapte ruble câteva dulciuri strălucitoare, cu gust de Europă. Lumea artificială, rece a Europei o dezamăgește. Sub pretextul că nu vrea să ia parte la un concurs de eseuri despre patria-mamă și că își motivează refuzul, tânăra așează față în față cele două oglinzi: Estul și Vestul, problemele lor care traumatizează în continuare destine omenești. Și aici decorul e în acord perfect cu mesajul textului și chiar îi servește conotații în plus: două șiruri de bănci de școală, modeste, pe care sunt mâzgălite cuvinte de neînțeles pentru oamenii tranziției ca: privatizare, urbanizare, federalizare, globalizare, etc., în mijloc un sicriu unde mortul este tatăl ideologic(Lenin) iar în spate tronează harta Europei. Tânăra se află în același timp în două ipostaze diferite, cea de școlăriță care visează la Europa și cea de femeie tânără europenizată, dedublare ce a fost posibilă prin distribuția inedită a două actrițe gemene: Cristina Uja și Lidia Uja (studente la UATC). Interesantă și bine servită această idee regizorală: naivitatea fermecătoare a liceenei și totuși nesupunerea ei față de normele rigide impuse, redate prin refacerea episodului care i-au marcat copilăria, cele care probează pas cu pas replicile dure prin care tânăra de mai târziu contestă lumea în care trăiește și în care nu se recunoaște. Ambele actrițe realizează un joc temperamental cu măsura de nuanță necesară care le diferențiază evoluția crizei prin care trec. Deasemenea este interesantă metafora tatălui cu care tânăra simte nevoia, în sfârșit!, să intre în comunicare. Acest tată, deși este mort, execută un comentariu asupra contestațiilor aduse: în scurte pauze personajele tac în timp ce el bea vodcă, se încălță, se descălță, își coase ciorapii, își taie unghiile, dansează insinuant pe o muzică pop-rock, manevrează cuțitul de măcelar și-i scoate ficatul liceenei, îl miroase, îl aruncă, apoi se așează în sicriu ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat – foarte plastic realizat de Aureliu Bâtcă! Acest marș metaforic printr-o istorie încă nestinsă, unde dincolo de Prut oamenii nu știu dacă sunt moldoveni sau români, aproape un manifest, chiar dacă scris și în limba vulgară a străzii – tocmai asta, aș spune, probează sinceritatea lui –, vulgaritate pe care nici nu o mai sesizezi datorită gravității mesajului ce este un argument al neșansei tinerilor de astăzi care, tot mai mulți, pleacă din țară pentru a realiza ceva în viață.

Teatrul Dramatic „Fani Tardini“, Galați: *Fuck you, Eu. ro. Pa!* – spectacol coupé pe texte de Nicoleta Esinencu. Regia: Alexandru Berceanu. Scenografia: Ina Isbășescu. Regia tehnică: George Breabăn. I. *Zuckerfrei*, distribuția: Svetlana Friptu, Ana Maria Ciucanu, Cristian Gheorghe, Oana Preda Gheorghe și Ioan Crețescu. II. *Fuck you, Eu. ro. Pa!*, distribuția: Cristina Uja, Lidia Uja și Aureliu Bâtcă. Data premierei: 2 octombrie 2005.